

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

СКУЛЬПТУРА

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Образотворче
та декоративно-прикладне мистецтво”
Спеціалізація “Декоративно-прикладне мистецтво”

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

СКУЛЬПТУРА

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво”

Спеціалізація
“Декоративно-прикладне мистецтво”

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

СКУЛЬПТУРА

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006 – 16 ст.

Укладач	В. П. Єресько – викладач ОКЗ “Лозівське училище культури і мистецтв”
Рецензенти:	О. М. Рідний – доцент, зав. кафедрою скульптури Харківської державної академії дизайну і мистецтв Т. С. Кузніченко – методист, зав. скульптурним відділенням Харківського державного художнього училища
Відповідальний за випуск	Т. Ф. Стронько
Редактор	Л. М. Трачук

© Єресько В. П., 2006
© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв, 2006

Разом – 182 год.
Загальний обсяг годин – 324/6 год.
Всього – 222 год.
Самостійна робота – 102 год.
Індивідуальні – 4 год.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення предмета “Скульптура” дає можливість студентам ознайомитися з усіма видами скульптури, навчитися послідовно виконувати скульптурні етюди з натурних об’єктів, що обумовлює вміння керуватися прийомами і засобами виконання скульптурних форм як для самовираження, так і для викладацької роботи. Розуміння об’єму, пластики допоможе якісніше виконати як фігуративний, так і абстрактно-декоративний твір.

Для гармонійного і повноцінного вивчення предмета важливе значення має вивчення побудови і пластики тіла людини. Оскільки людина є основним пластичним об’єктом зображення в рисунку, живописі, декоративно-прикладній творчості, скульптурі та графіці, значення основ пластичної анатомії постають фундаментальними в зображальній графіці. При вивченні предмету “Скульптура” ставляться такі основні завдання:

- а) розвиток творчих здібностей студентів;
- б) розвиток пластично-образного мислення;
- в) навчити студентів створювати пластично-конструктивну форму;
- г) формувати у студентів такі якості, як працелюбність, самостійність у роботі, цілеспрямованість.

Структура викладання предмету “Скульптура” послідовно-поетапна, від первісної підготовки каркасу до створення завершеного академічного етюда голови людини з живої моделі.

В результаті засвоєння практичного курсу “Скульптура” студенти повинні вміти створити скульптурні твори як в круглій, так і у рельєфній пластиці.

Методичні вказівки з предмету “Скульптура”

“Скульптура” – це дисципліна, яка вивчає та зображує людину і її середовище в круглій або рельєфній пластиці шляхом виконання з натури академічних навчальних завдань, як етюдів з живої моделі, так і формального характеру. Специфіка скульптури вимагає перш за все обов’язкових годин роботи в навчальних майстернях, як під керівництвом викладача, так і під час самостійної роботи.

Одночасно з набуттям професійної грамоти з ліплення голови людини, дисципліна переслідує завдання:

- активного сприйняття і свідомого зображення натури, а не бездумного ілюзорно-натуралістичного фіксування її зовнішніх форм;
- уміння професійно організувати свою працю, робочий час, послідовно та методично вести роботу над академічним етюдом;
- вивчення особливостей та умовностей мистецтва скульптури через характер навчальних та методичних завдань, коли від студента вимагається “прочитати” натуру і пластично її виразити;
- пізнання будови класичного рельєфу на площині згідно з законом “Золотого перетину”.

Послідовність завдань визначається складністю моделі і пластичного мотиву академічної постановки, виразністю зовнішніх форм натури, а також підвищеними вимогами до якості виконання кожного наступного завдання.

Години, відпущені на академічні постановки, включають час на пошуки, експерименти і виконання запланованого обсягу навчальних робіт.

На другому курсі методичні завдання переслідують тільки навчальні цілі: вивчення людини, її анатомії, пропорцій і т. ін.

На третьому курсі, поряд з удосконаленням знань про людину, ставляться творчі задачі, усвідомлюється ідея постановки, її пластичного мотиву, використовуючи арсенал надбаних образотворчих засобів.

Завершується курс предмету “Скульптура” на четвертому курсі напівфігурою, яка наочно демонструє готовність студентів до дипломної роботи.

Багато уваги приділяється самостійній роботі. Студенти виконують декоративну скульптуру, дрібну пластику.

Робоча програма дає можливість викладачеві реалізувати різноманітні варіанти навчального процесу, залишаючи за ним право вибору того чи іншого методичного підходу до особистості студента.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ПО КУРСАХ І СЕМЕСТРАХ З ПРЕДМЕТА “СКУЛЬПТУРА”

	I курс	II курс	III курс	IV курс	Сам.	Інд.	Всього	Форма контр.
I сем	21×2=42				17	–	42	Залік
III сем		16×2=32			15	–		Залік
IV сем		21×2=42			19	–	74	Залік
V сем			16×2=32		15	–		Залік
VI сем			21×2=42		19	–	74	Залік
VII сем				16×2=32	17	4	32	Іспит

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

1 курс

2 семестр

Розділ I. Ліплення геометричних тіл

Тема 1. Ліплення куба, піраміди, кулі. (18 год.)

Тема 2. Ліплення предметів побуту. (24 год.)

Самостійна робота: Народна іграшка. (17 год.)

Залік. Перегляд.

2 курс

3 семестр

Розділ II. Ліплення голови (кругла скульптура)

Тема 3. Особливості ліплення голови в круглій скульптурі. (2 год.)

Тема 4. Обрубівка черепа людини. (16 год.)

Тема 5. Ліплення черепа людини. (16 год.)

Самостійна робота: Ліплення тварини (кругла скульптура) (15 год.)

Залік. Перегляд.

2 курс

4 семестр

Тема 6. Ліплення екорше голови людини. (18 год.)

Тема 7. Ліплення частин обличчя (око, ніс, губи, вухо). (24 год.)

Самостійна робота: Ліплення птахів (кругла скульптура). (19 год.)

Залік. Перегляд.

3 курс

5 семестр

Тема 8. Ліплення обрубівки голови людини. (14 год.)

Тема 9. Ліплення античної гіпсової голови (жіночої). (18 год.)

Самостійна робота:

Композиція на міфологічну тему (рельєф) (15 год.)

Залік. Перегляд.

3 курс

6 семестр

Тема 10. Ліплення чоловічої античної голови. (20 год.)

Тема 11. Жіноча голова (жива натура). (20 год.)

Самостійна робота:

Сюжетна композиція (кругла скульптура). (19 год.)

Залік. Перегляд.

4 курс

7 семестр

Тема 12. Етюд чоловічої голови з плечовим поясом (жива натура). (16 год.)

Тема 13. Ліплення етюда напівфігури (жива натура). (18 год.)

Самостійна робота:

Декоративна паркова скульптура. (17 год.)

Іспит. Перегляд.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з предмету “скульптура”

Початковий (один-два бали). Студент не докладає зусиль до виконання скульптурної роботи, нехтує зауваженнями викладача.

Середній (три бала). Студент не вміє аналізувати форму, відтворювати пропорційні відношення моделі, не може конструктивно будувати модель. Студент вміє набирати масу, об'єм, намагається передавати і будувати форму і об'єм.

Достатній (чотири бали). Студент володіє просторовим мисленням, вміє аналізувати та будувати форму та об'єм; володіє теоретичними знаннями з предмета і використовує їх на практиці, вміє поетапно вести скульптурну роботу.

Високий (п'ять балів). Студент володіє теоретичними знаннями з предмета і пластичної анатомії та використовує їх при роботі над скульптурою. Володіє просторовим і конструктивним мисленням, вміє аналізувати модель, будувати, моделювати та узагальнювати форму. Володіє законами пластики. Роботи можуть бути використані в методичних цілях.

ЗМІСТ ПРЕДМЕТА “СКУЛЬПТУРА”

1 курс

2 семестр

Розділ I Ліплення геометричних тіл.

Тема 1. Ліплення куба, піраміди, кулі. Визначення пропорцій, ліпка об'ємів, обробка поверхні. (18 год.)

Тема 2. Ліплення предметів побуту. Визначення основних ліній, пропорцій, послідовність роботи над скульптурою.

Практичні заняття:

виліпити окремі предмети побуту. (24 год.)

Самостійна робота: Народна іграшка.

Виліпити свистульку, півника, коника. (17 год.)

2 курс

3 семестр

Розділ II. Ліплення голови (кругла скульптура).

Тема 3. Особливості ліплення голови в круглій скульптурі (лекція). Три основні задачі. Поетапна робота над скульптурою. Моделювання форми. Узагальнення. (2 год.)

Тема 4. Обрубковка черепа людини.

Практичне заняття: виліпити обрубковку черепа людини в натуральну величину з глини.

а) каркас;

б) визначення основних ліній і пропорцій;

в) ліпка основних об'ємів;

г) обробка деталей.

(Всього 16 год.)

Тема 5. Ліплення черепа людини.

Вивчення природних форм на прикладі черепа людини. Аналіз черепа. Вивчення анатомічно-конструктивних і пластичних особливостей форми.

Практичні заняття: виліпити череп людини в натуральну величину (глина). Послідовна робота над скульптурним етюдом. (16 год.)

Самостійна робота: Декоративно-прикладна скульптура.

Вивчення будови тіла тварин. Стилiзація.

Кругла скульптура тварини. (15 год.)

Залік. Перегляд.

2 курс

4 семестр

Тема 6. Ліплення екорше голови людини.

Вивчення пластики м'язів голови людини. Основні пропорції голови. Розміщення об'єму екорше голови людини в просторі.

Практичні заняття: виліпити екорше голови людини в натуральну величину з глини.

Послідовність роботи над скульптурною роботою. Передача пластики м'язів голови людини. (18 год.)

Тема 7. Ліплення частин обличчя (око, ніс, губи, вухо).

Вивчення деталей обличчя, їх конструкцію та взаємозв'язок.

Практичні заняття: виліпити око, ніс, губи, вухо (на кожну деталь по 6 год.) (глина).

Передати конструкцію та пластику кожної деталі обличчя. (24 год.)

Самостійна робота: Кругла скульптура "Світ птахів". Узагальнення, стилізація, декорування.

Залік. Перегляд.

3 курс

5 семестр

Тема 8. Ліплення обрубовки голови людини.

Вивчення відношень великих частин голови людини та їх розміщення у просторі.

Практичні заняття: виліпити обрубовки голови людини з глини в натуральну величину. Передача конструкції та пластики, взаємозв'язку з шиєю, плечовим поясом. (14 год.)

Тема 9. Ліплення античної гіпсової голови (жіночої).

Аналіз форми, виявлення особливостей.

Практичні заняття: етюд голови в натуральну величину з гіпсової античної копії жіночої голови (глина). Відпрацьовування послідовності у роботі з етюдом. (18 год.)

Самостійна робота: Рельєфна скульптура на міфологічну тему. Ескіз, форма. Горельєф. (15 год.)

Залік. Перегляд.

3 курс

6 семестр

Тема 10. Ліплення чоловічої античної голови.

Засвоєння на практиці послідовної роботи над скульптурним етюдом. Конструктивно-пластичний зв'язок голови з плечовим поясом.

Практичні заняття: виліпити голову в натуральну величину з античної чоловічої голови (глина).

Аналіз анатомічної структури голови. Конструктивне ліплення; встановлення пропорційних відношень; робота над етюдом за принципом – від великого до малого, від малого до великого: моделювання форми. Принцип роботи з мірним інструментом. (20 год.)

Тема 11. Жіноча голова (жива натура).

Налагодження контакту з природою. Роль підготовчих начерків з основних позицій (фас, анфас, лівий-правий профілі).

Практичні заняття: етюд голови людини з живої моделі (глина, натуральна величина).

Поетапність виконання етюда: анатомічний і конструктивно-пластичний аналіз живої форми, виявлення характерних рис моделі. (22 год.)

Самостійна робота: Сюжетна композиція на вільну тему (рельєф) (19 год.)

Залік. Перегляд.

7 семестр

Тема 12. Етюд чоловічої голови з плечовим поясом (жива натура).

Продовження вивчення особливостей живої моделі. Закріплення професійних навиків та вмінь у процесі створення скульптурного погруддя з натури.

Практичні заняття: виконати етюд чоловічої голови з плечовим поясом з живої моделі (глина).

Анатомічний та конструктивно-пластичний аналіз живої форми, виявлення особливостей моделі.

Поетапність виконання етюда (16 год.)

Тема 13. Ліплення етюда напівфігури (жива натура).

Короткочасний етюд – розвиток творчого підходу до роботи над скульптурою, художнього смаку студента як майбутнього митця.

Практичні заняття: етюд напівфігури з живої натури (глина, ½ натуральної величини).

Начерки олівцем з натури, пошук пластичного мотиву постановки, виявлення характерних особливостей зовнішніх форм натури: конструктивно-пластичний аналіз етюда, поетапне ведення процесу ліплення. (16 год.)

Самостійна робота:

Декоративна паркова скульптура. (17 год.)

Іспит. Перегляд.

Критерії оцінювання практичної роботи

- Вірно взяті пропорції та маса моделі.
- В роботі використані знання з пластичної анатомії.
- Скульптурна робота конструктивно побудована.
- Робота виконана пластично, відмодельована, всі акценти пророблені, форма і об'єм узагальнені.

4 курс 7 семестр

1. Види і жанри скульптури.
2. Що таке станкова скульптура? Її задачі.
3. Що таке монументально-декоративна скульптура? Її задачі.
4. Кругла скульптура.
5. Види рельєфу та їх особливості.
6. Що таке контррельєф?
7. Що таке горельєф?
8. Що таке барельєф?
9. Види круглої скульптури.
10. Види паркової скульптури. Залежність паркової скульптури від ландшафту.
11. Скульптура дрібної форми.
12. Особливості скульптури дрібної форми.
13. Що таке камерна скульптура?
14. Матеріали та інструменти скульптури.
15. Види матеріалів, які використовуються у скульптурі.
16. Характерні особливості роботи над скульптурою з різних матеріалів.
17. Послідовність роботи над виконанням скульптурної роботи.
18. Види формувальних робіт.
19. Виготовлення каркасів (голова, напівфігура, рельєф).
20. Технологія виконання скульптури у різних матеріалах.
21. Способи відливання скульптури (з гіпсу, з бетону).
22. Роль екстер'єру та інтер'єру при виконанні скульптурних робіт.
23. Підготовка матеріалу до роботи над скульптурою.
24. М'язи людини та їх форма.
25. М'язи тулуба людини та їх пластика.
26. М'язи тислового пояса та їх пластика.
27. М'язи плеча, передпліччя, кисті.
28. М'язи шиї та їх пластика.
29. Особливості виконання скульптури з гіпсових античних копій голів.
30. Особливості виконання скульптури з живої натури.

Список рекомендованої літератури

1. *Архипенко*. Монографія.
2. *Бамес З.* Пластична анатомія для художників. – Мюнхен, 1975.
3. *Вальдгауер*. Альбом античної скульптури. – М., 1971.
4. *Вальдгауер*. Римський античний портрет. – М., 1937.
5. *Віпер*. Альбом античної скульптури. – М., 1935.
6. *Віпер*. Науково-дослідницькі статті з античної скульптури. – М., 1935.
7. *Гіцеску*. Мистецтво скульптури. – М., 1973.
8. *Голубкіна В.* Декілька слів про ремесло скульптора. – М., 1980.
9. *Карклин Г.* Деревянная скульптура. – М., 1969.
10. *Лантері*. Ліплення. – М., 1967.
11. *Соколов О.* Ліплення голови живої моделі. – СПб., 1979.
12. *Соколов О.* Ліплення фігури людини з живої моделі. – СПб., 1980.
13. *Петрова О.* Монографія Матвеева О. – М., 1979.
14. *Школа* образотворчого мистецтва. Т. 1–8. (Розділ “Скульптура”).
15. *Яхонт О. В.* Відроджені шедеври. – М., 1980.

Для нотаток

Навчальне видання

СКУЛЬПТУРА

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Укладач В. П. Єресько

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0.93. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8;
Тел./факс: (044) 206-47-29, 206-47-21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції № 2006 від 04.11.2004 р.